

národní
úložiště
šedé
literatury

Komparativní ikonografie a kartografie Českého koutku - zrcadlo regionální identity a mentalit?

Semotanová, Eva
2007

Dostupný z <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-41991>

Dílo je chráněno podle autorského zákona č. 121/2000 Sb.

Licence Creative Commons Uveďte autora-Neužívejte dílo komerčně-Nezasahujte do díla 3.0 Česko

Tento dokument byl stažen z Národního úložiště šedé literatury (NUŠL).

Datum stažení: 29.04.2024

Další dokumenty můžete najít prostřednictvím vyhledávacího rozhraní nusl.cz .

Komparativní kartografie a ikonografie eského koutku ó zrcadlo regionální identity a mentalit?

Eva Semotanová

Historický ústav AV R, v. v. i., Praha

4. Panoráma Českého koutku s Turova.

(Fot. A. Fuchs.)

*í Kladsko, tento drobný ráj, jakoby jej kouzelník vyloupl z rovinného
o í-ku. Josef Těfan Kubín, 1914*

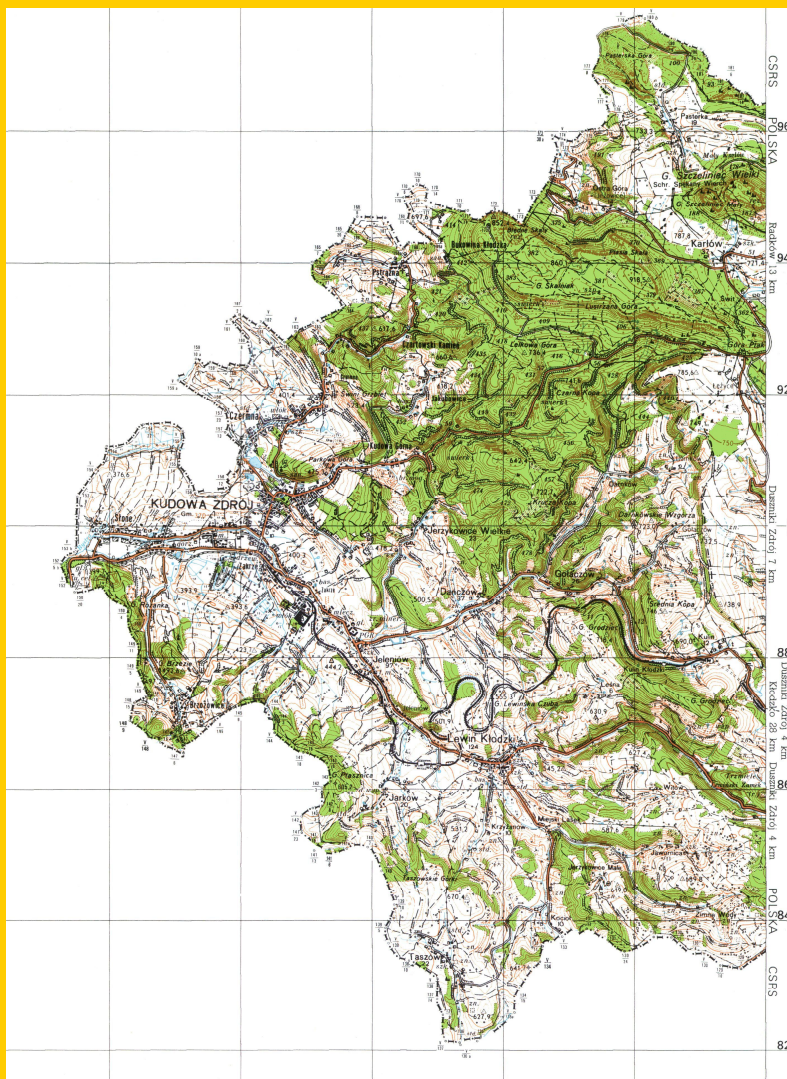
Problémy a otázky

- É Jak se mnil český koutek v d sledku d jiných procesů a vývoje regionální identity od roku 1742 do roku 1945 (1947)?
- É Zrcadlí se tyto proměny v kartografických a ikonografických pramenech shodně s výsledky analýzy písemných a orálních pramenů?
- É Nebo je odrážen určitým fázovým posunem?
- É Jsou v těchto pramenech proměny regionální identity vůbec zachyceny?

eský koutek - charakteristika

- É **B ezová** (Brzesowie, Birkhagen, Brzozowie)
- É **Bukovina** (Bukowine, Tannhübel, Bukowina Kłodzka)
- É **Chudoba** (Bad Kudowa, Kudowa Zdrój)
- É **Blafejov** (Blasewei, Błejów, dnes sou část obce Kudowa Zdrój)
- É **Jakubovice** (Jakobowitz, Wachtengrund, Jakubowice)
- É **Jelenov** (Kelnov, Gellenau, Jeleniów)?
- É **Levín** (Lewin, Hummelstadt, Lewin Kłodzki)
- É **N mecká** (Velká) **ermná** (Deutsch Tscherbeney, Grenzeck, Czeramna)
- É **Nouzín** (Nauseney, Ostra Góra, dnes sou část obce Radków)
- É **Slané[ý]** (Schlaney, Snellau, Erlental, Slone)
- É **Stroufné** (Strausseney, Straußdörfel, Pstrazna)
- É **Velký Ji íkovec** (Gross Georgsdorf, Jerzykowice Wielki/e)?
- É **Vostrá Hora** (Scharfenberg, Ostra Góra)
- É **fiak-** (Sackisch, Zakrze)

eský koutek na sou asných mapách

Klad-tí e-i

É Obyvatelé Kladska a zejména českého koutku české
národnosti a etnického cítní

É Zachovali si český jazyk blízký východo českému
ná e í

É Vytvořili svébytnou lidovou kulturu, sahající svými
kořeny ke kultuře české a zejména kladský lidový děm,
lidové písně a pověky, písemné památky

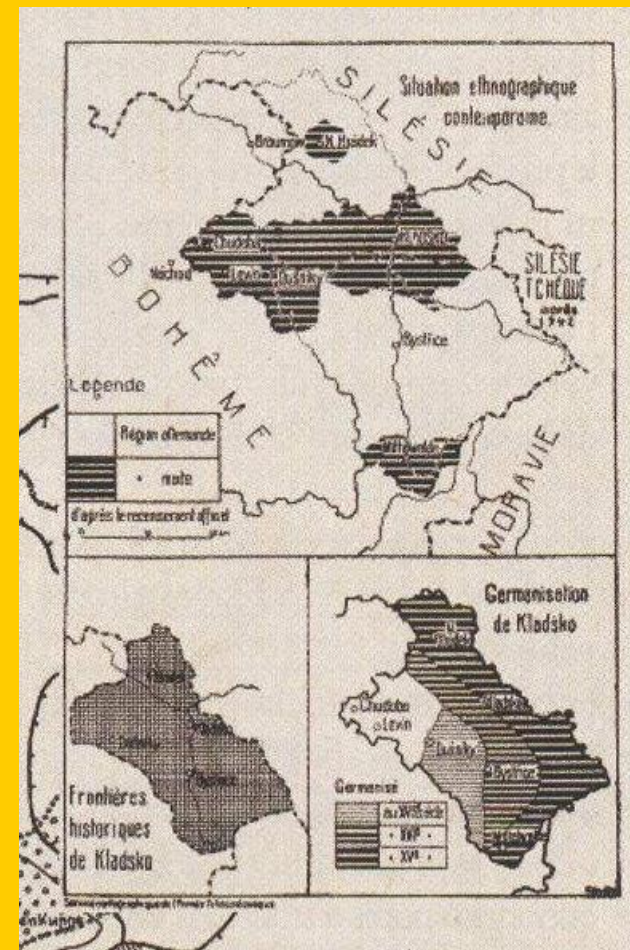
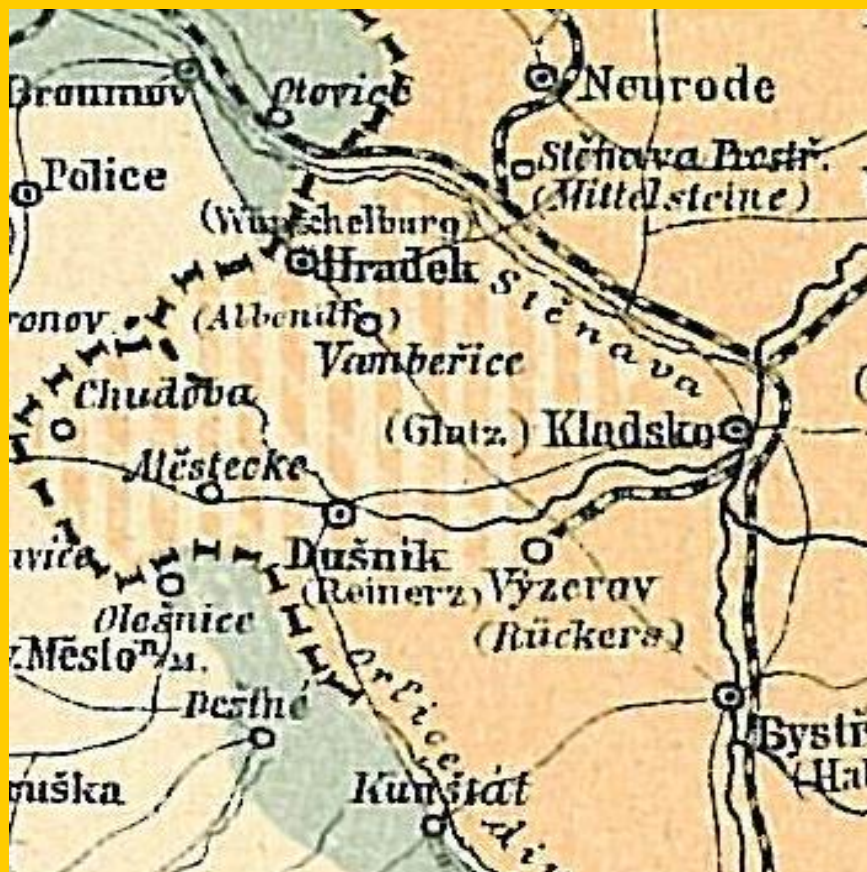
Studované prameny, odborná literatura a metody

- É Kartografické prameny, zejména od poloviny 18. století do poloviny 20. století
- É Ikonografické prameny, zejména veduty, pohlednice a fotografie od konce 19. století do poloviny 20. století (mimo jiné z pozstalosti J. T. M. Kubína)
- É Písemné prameny k problematice českého koutku (z pozstalosti J. T. M. Kubína)
- É Odborná literatura k problematice
- É Kartografická metoda, komparativní metoda

Osídlení českého koutku na etnologických mapách

Mapa českých zemí, 1898, výez

Mapa pro jednání mírové konference v Paříži 1919, výez

Kartografické prameny

Aeluriova mapa Kladska, 1625, výřez

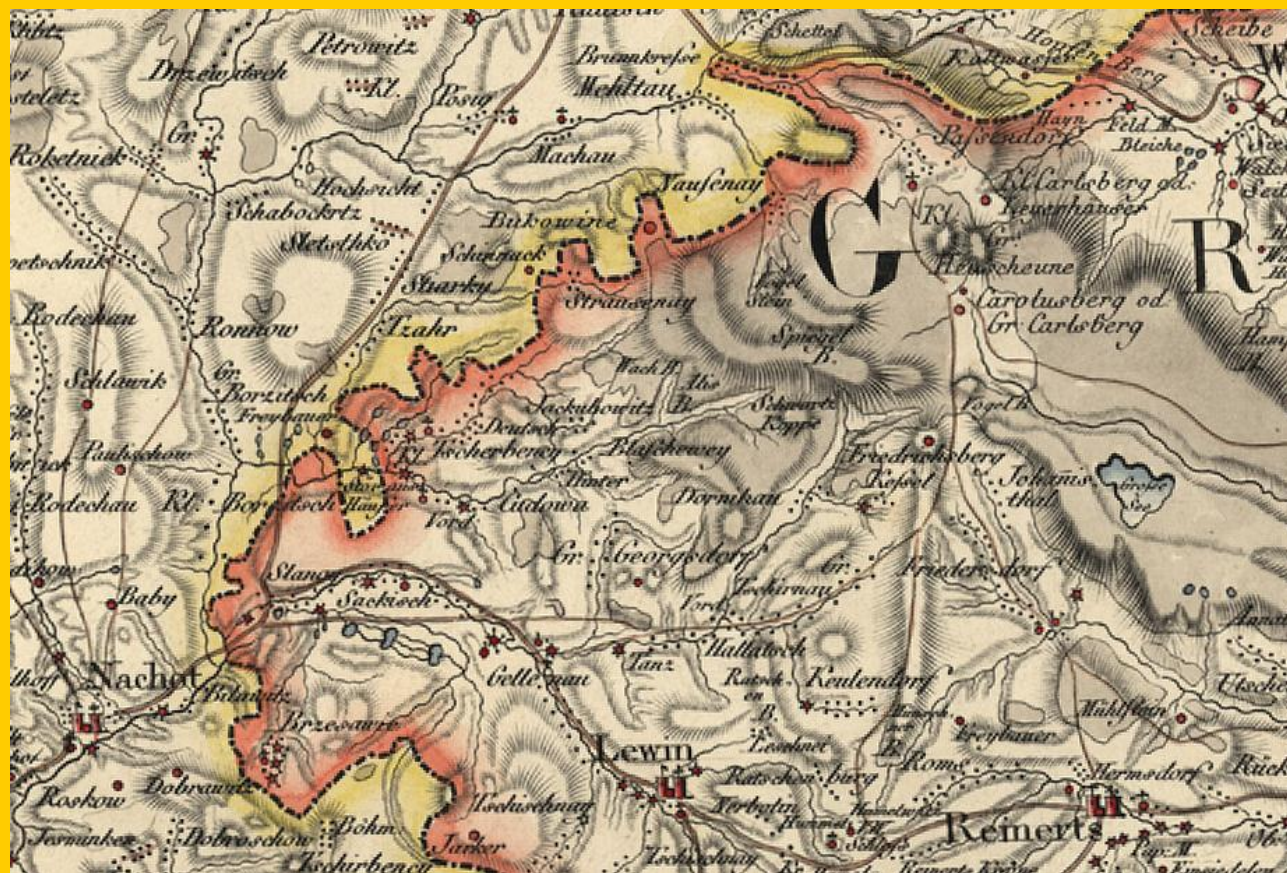
- É Mapové znázornění kladského území, tedy i českého koutku, odpovídá dobovému rozvoji evropské a středoevropské kartografie
- É Kladsko zachycovaly především mapy z okruhů české a slezské, resp. rakouské, dále pruské a německé, československé a polské kartografické tvorby
- É Jazykově se profilovaly jako latinské prameny (cca do konce 18. století), ale zejména jako německé (od 15. století do roku 1945), a původně vznikaly v prostoru německých i českých mluvčích obyvatel

Müllerova mapa Lehn, 1720, výhled

Reymannova mapa Slezska s Kladskem, 1796-1802, vý ez

Neumannova mapa Kladska, 1899, vý ez

e-tina na mapách českého koutku jako výraz regionální identity

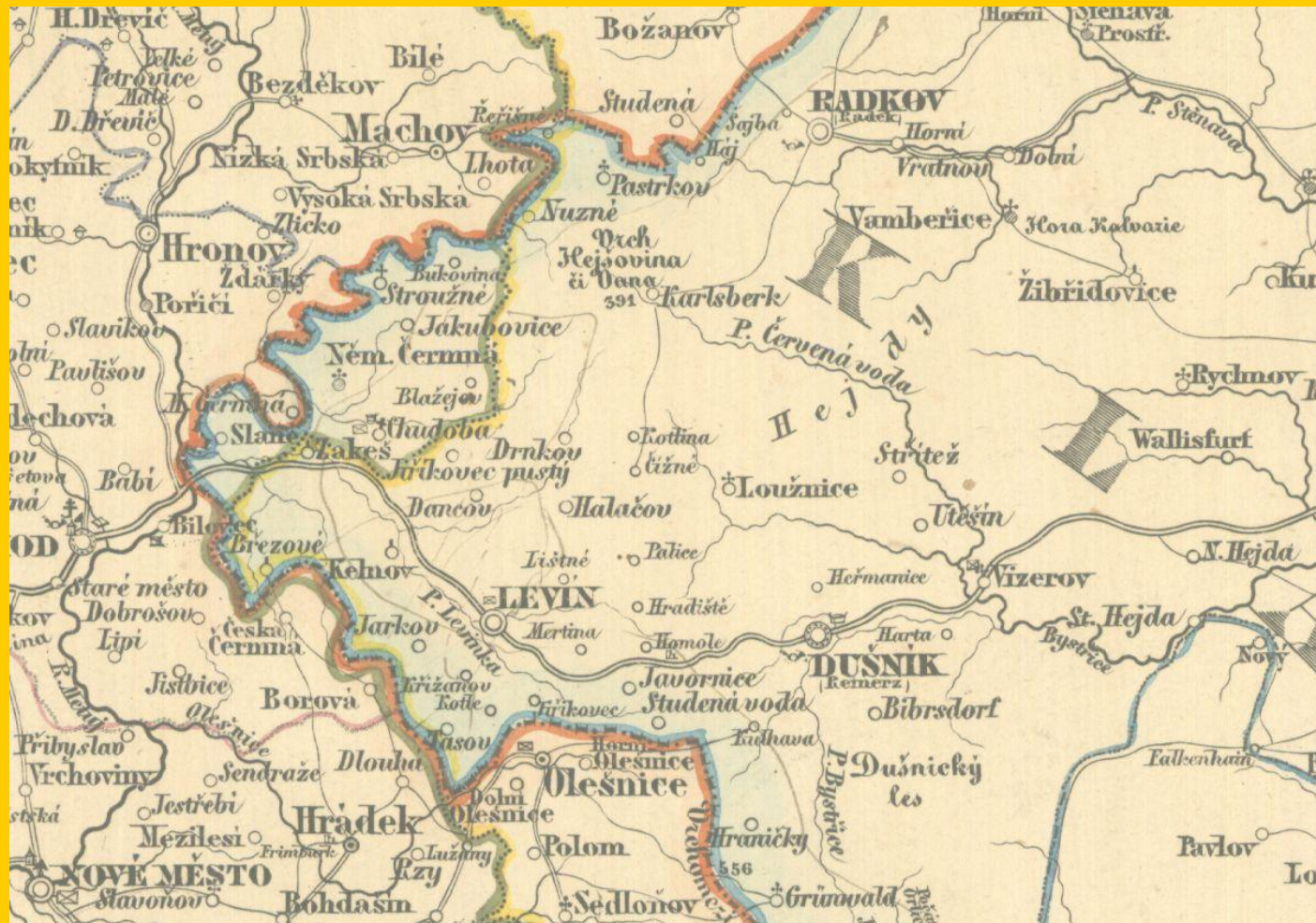
É e-tina (české názvosloví), odrážející regionální identitu Kladských ech a upozorující na českou menšinu v tomto prostoru:

sporadicky v rámci české

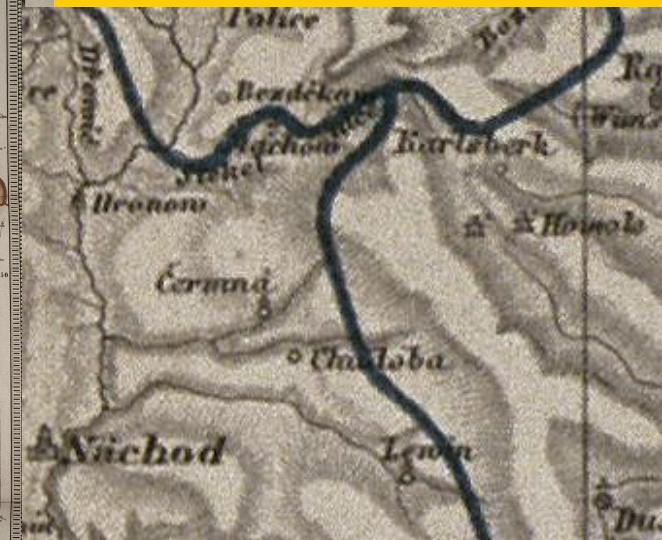
= státoprávně rakousko-uherské a československé kartografie po polovině 19. století

É (např. Vojtěch Těmbera 1863, 1868, 1881, 1938, František Palacký 1876, 1894, Kristin Plodek 1884, 1891, Josef Těfan Kubín 1926, Stanislav Vorel a Karel Kucha 1946, Josef Doberský-Pohl 1946).

Mapa českých vojvodstev, 1863, výřez

Historická mapa Čech Františka Palackého, 1876 ve vydání 1894

Mapa pražského arcibiskupství Kristina Plodka, 1891, vý ez

Mapa Kladska Stanislava Vorla a Karla Kucha e, 1948

**Mapa ze souboru pro pařížskou mírovou konferenci
s vyznačením nejmenšího požadovaného rozsahu Kladska
v etnicky českém koutku, asi 1919**

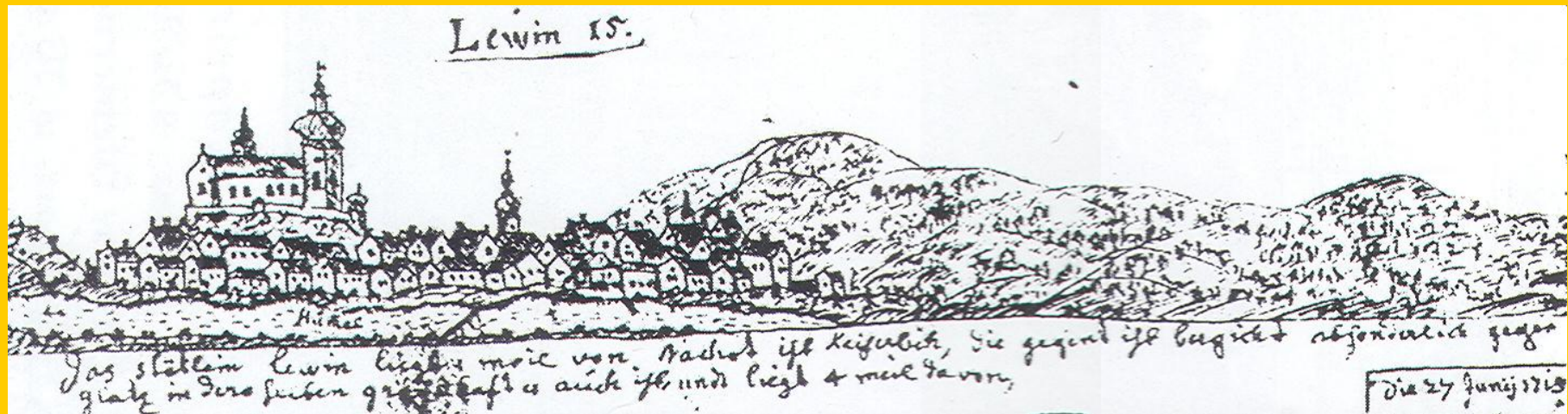
**Szlaki turystyczne Sudetów cz. wschodnia;
polská turistická mapa Kladska, 1956, výez**

Ikonografické prameny

- É K mnoha lokalitám českého koutku (zejména Kudowa Zdrój, Lewin Kłodzki, Jakubowice, Pstrazna, Słone) se dochoval obsáhlý ikonografický materiál (veduty, pohlednice, fotografie)
- É V současné době je především tím zájmu a studia mnoha odborníků. Do roku 1945 jsou tyto ikonografické prameny převážně jazykově německé
- É Vyjadřují jednak územní státní působnost zobrazených lokalit, jednak etnicitu tvůrců kladské ikonografie

Levín / Lewin Kłodzki od Friedricha Bernarda Wenera v roce 1715

**Chudoba/
Kudowa Zdrój
kolem 1900
a kolem 2000**

Velký Jiřákovec / Jerzykowice Wielkie/

kolem roku 1900

Bukovina / Bukowina

Levín / Lewin Kłodzki

Stroufne / Pstrazna

Zem pisné názvosloví

- É Komplikovanost názvosloví - eská místní jména obcí a osad, jejich n mecké varianty a zkomoleniny, nová n mecká místní jména (nap . Bukowine ó Tannhübel) a po druhé sv tové válce nová místní jména v pol-tin
- É Vypovídají o prom nách regionální identity eského koutku i celého Kladska
- É šTrojjedinostõ zem pisných jmen zobrazuje nap . mapa k berní rule Kladska (1653), zpracovaná Karlem Dosko ilem roku 1954 (Slaný, Schlaney, Söne).

eská regionální identita na mapách a vyobrazeních

É projevovala se především jako prvek vní-
zprostředkovaný: jako výraz mentality ech
v eském království (před rokem 1918) a
v eskoslovensku (po roce 1918 a 1945) a jejich vztahu
ke Kladsku

É Pravděpodobně souvisela s pocitem ztráty kladského
území a s neúspěšným bojem o ně (po 1918, 1945-1947)

É Je záležitostí relativně mladou, konce 19., 1. poloviny
20. a několik let těsně po polovině 20. století

N mecká a polská regionální identita v eském koutku

**É N mecká a polská regionální identita se
projevovavala v eském koutku
v souvislosti se zm namí státní
p íslu-nosti a zároveň s prom nou
majoritní etnicity p íslu-ného státu**

Projevy sou asné regionální identity v Polsku, České republice a N mecku

Děkuji Vám za pozornost

